

نگاهی به اخبار انتخاباتی
جام جم در ۲۰ سال گذشته

انتخابات و اتفاقات

۳۰ اردیبهشت ۸۰

جریان اصلاح طلب با توجه به برآوردهایی که از فضای انتخاباتی داشت چندان نگران رای نیاردن خاتمی نبود و البته این تصور را داشت که حتی در صورت حضور رقبای متعدد باز هم بار دیگر مردم به رئیس دولت اصلاحات برای بار دوم اقبال نشان می‌دهند.

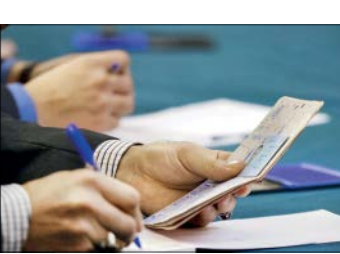
با این وصف در برخی از سطوح میانی بدنه دوم خردادی، برخی چهره‌ها بودند که اعتقاد داشتند عملکرد خاتمی در دوره اول چندان با مقبولیت همراه نبوده است.

در همین زمینه صدیقه وسمقی، عضو شورای شهر تهران با تاکید بر این‌که قانون اساسی گنجایش کافی برای تامین حقوق مردم را دارد، برای افزایش مشارکت مردم در انتخابات ریاست جمهوری پیشنهاد داد که خاتمی باید کابینه خود را معرفی کند چرا که کابینه فعلی وی زیاد مورد قبول مردم نبود.

از سویی دیگر اعضای جبهه مشارکت که ناقلیل از رد صلاحیت شدن کاندیداهایی مثل ابراهیم اصغرزاده نسبت به روش‌های و حرکت‌هایی متفاوت انتقاد داشتند و آنان را تک‌نوازان جبهه اصلاحات می‌نامیدند که برای مخدوش کردن چهره خاتمی به میدان آمده‌اند رویه خود را تغییر دادند و این‌بار به همراه سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی در حمایت از رد صلاحیت شدگان از جمله اصغرزاده بی‌پایه صادر کردند.

۳۰ اردیبهشت ۸۸

محسن رضایی، کاندیدای دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری گفت تمامی نامزدها در این دوره از تغییر سخن می‌گویند. باید دید چه چیزی را می‌خواهند تغییر دهند و آیا قدرت تغییر چیزهایی را که از مردم می‌گیرند، دارند و می‌توانند آنها را عملیاتی کنند.

میرحسین موسوی در ادامه سفر انتخاباتی خود به زنجان سفر کرد و در جمع دانشجویان دانشگاه این شهر با بیان این‌که دلیل حضور وی وجود قانون گریزی دولت است خاطرنشان کرد: من آمده‌ام تا دولت به قانون برگردد و درخصوص تغییر بعضی قوانین هم مسؤول تغییر قانون مشخص است و من برای تغییر قانون نیامده‌ام.

۳۰ اردیبهشت ۹۲

با داغ شدن تنور انتخابات ریاست جمهوری، امواج سیاسی هم به مرور در لایه‌های بیشتری نفوذ کرده بود. در این فضا، تحرک ونقش آفرینی مجلس شورای اسلامی هم بیشتر شده بود و بازار رایزنی‌ها و جمع آوری امضا برای حمایت از نامزدهای یکی از کارکردهای مجلس در انتخابات ریاست جمهوری بود.

در همین رابطه، ۱۲۰ نماینده در نامه‌ای از سیدمحمدحسن ابوترابی، نایب‌رئیس مجلس و نامزد ائتلاف پنجگانه خواستند که در مجلس بماند و از نامزدی در انتخابات انصراف دهد. این درخواست البته مورد قبول وی قرار گرفت. همچنین جمعی از نمایندگان مجلس با انتشار بیانیه‌ای بدون امضا از نامزدی هاشمی رفسنجانی منتشر کردند. رویکرد هاشمی رفسنجانی هم قابل تأمل بود. او برخلاف سابق علاقه و اصراری به برگزاری نشست‌های انتخاباتی و سخنرانی‌های معمول از خود نشان نداد و همچنین اخبار کمی از هاشمی در رسانه‌های منتشر می‌شد.

سعید جلیلی، نامزد ریاست جمهوری حسینیّه دوکوهه را برای انجام دومین سخنرانی انتخاباتی خود برگزید. وی در جمع اعضای ستاد دانشجویی مقاومت رمز پیشرفت، پیروزی خود در انتخابات ریاست جمهوری را در گرو ترویج گفتمان انقلاب معرفی کرد و گفت: فارغ از هر نتیجه‌ای در انتخابات، ترویج گفتمان یک پیروزی سترگ است.

جلیلی درباره نوع تبلیغات انتخاباتی به حامیاناش تذکر داد و گفت: انتخابات و تبلیغات انتخاباتی برای ما تنها طریقت ندارد، بلکه موضوعیت هم دارد و رفتار ما در این زمینه باید نمونه باشد.

رئیس جمهوری در جلسه هیات دولت گفت: مشارکت و حفظ سلامت مردم در عرصه انتخابات هیچ منافاتی با هم ندارد و بی‌تردید اگر سلامت مردم را حفظ کنیم، مردم با نشاط خواهند بود و راحت‌تر پای صندوق آراء حضور خواهند یافت.

حسن روحانی افزود: انتخابات متعلق به خودماست است، صندوق آراء افتخار

همه برای برگزاری انتخاباتی باشکوه با تضمین سلامت مردم تلاش کنیم

نظام است و جمهوریت در سایه حضور پای صندوق رأی تأمین می‌شود. بی‌تردید اگر تهمت و دروغ رواج پیدا کند، اسلامیت نظام از بین می‌رود و چنانچه مشارکت کاهش یابد، جمهوریت نظام صدمه می‌بیند، لذا هر دو پایه نظام را باید تقویت کنیم.

برابر با اطلاع‌رسانی جمال عرف، رئیس ستاد انتخابات کشور، بعد از پنج روز روند ثبت‌نام از داوطلبان حضور در سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، در مجموع ۵۹۲ نفر داوطلب

دو مرحله‌ای شدن انتخابات بعید است

حسام‌الدین برومند، مدیر مسؤول روزنامه حمایت در گفت‌وگو با روزنامه جام جم درباره نوع رفتار شورای نگهبان با توجه به تعدد نامزدها و همچنین فضای انتخاباتی و دغدغه‌هایی که درباره کاهش مشارکت وجود دارد، گفت: برابر با قانون و روالی که تاکنون شورای نگهبان داشته به لحاظ حقوقی الزامی ندارد که این مباحث را در نظر بگیرد. آنچه در عملکرد این نهاد می‌توان گفت این است که شورا به لحاظ قانونی وظیفه احراز صلاحیت نامزدها را دارد و وظیفه ثانویه برای شورای

تعداد نامزدهای تایید صلاحیت شده محدودیت ندارد

محمد مهاجری استاد دانشگاه و پژوهشگر حقوق عمومی در گفت‌وگو با جام جم با بیان این‌که طبق مصوبه شورای نگهبان و فارغ از اختلافی که بین این‌نهاد و وزارت کشور بود، شاهد کاهش و محدود بودن داوطلبان ریاست جمهوری هستیم در عین حال گفت: از سوی دیگر براساس اظهارات سخنگوی شورای نگهبان ۴۰ نفر از ثبت‌نام‌کنندگان دارای شرایط اولیه ثبت‌نام هستند که سوابق آنها از سوی این شورا مورد بررسی قرار می‌گیرد. وی با بیان این‌که در صورت احراز صلاحیت تمامی این ۴۰ نفر قطعا آرا شکسته شده و احتمالا انتخابات به دور دوم خواهد رفت تصریح کرد: زمانی که تعداد کاندیدها زیاد باشد، یک نامزد نمی‌تواند اکثریت مطلق را به دست آورده و همین موضوع می‌تواند مشکلاتی را ایجاد کند.

مهاجری با بیان این‌که در قانون تکلیفی برای شورای نگهبان به لحاظ

تکثر نامزدها لزوما به معنای افزایش مشارکت نیست

محمد سلیمانی، حقوق‌دان و پژوهشگر در گفت‌وگو با جام‌جم گفت: شورای نگهبان در روند بررسی صلاحیت‌ها باید براساس موارد ذکر شده در قانون عمل کند و بر همین اساس، شرایطی از جمله رچل سیاسی و مذهبی و مدیر و مدبر بودن و... را مورد توجه جدی قرار دهد. وی افزود: تنها وظیفه قانونی شورای نگهبان فارغ از مسائل سیاسی و جهتگیری‌های حزبی این است که کدام‌یک از نامزدهای انتخاباتی بر مبنای قانونی توانایی بیشتری در اداره کشور دارند. سلیمانی با بیان این‌که تعداد کاندیداهایی که قرار است از سوی شورای نگهبان تایید صلاحیت شوند، قابل حدس زدن و پیش‌بینی نیست، گفت: نکته‌ای که باید در این میان مورد توجه قرار

گیرد این است که اصولا نه تکثر کاندیدها باید ملاک باشد و نه تعداد کم آنها. بلکه آنچه باید ملاک قرار گیرد این است که نامزدهای موردنظر شرایط قانونی را داشته و توانایی اداره کشور را در شرایط موجود داشته باشند.

این حقوق‌دان با تاکید بر این‌که لزوما تعداد زیاد یا کم نامزدهای نهایی تأثیری در میزان افزایش نرخ مشارکت یا کاهش مشارکت مردم ندارد، گفت: به عنوان مثال در برخی انتخابات چهار نفر تایید صلاحیت نهایی شدند اما شاهد میزان مشارکت بالای ۸۰ درصد بودیم لذا نمی‌توان گفت میزان مشارکت مردم به تعداد بالای تایید صلاحیت‌شدگان بستگی دارد. وی با تاکید بر این‌که پیش‌بینی خاصی در مورد تعداد کاندیداهایی که تایید صلاحیت خواهند شد ندارم، گفت: در ادوار مختلف انتخاباتی این میزان متفاوت بوده در برخی انتخابات شش نفر در برخی دیگر ۱۰ یا چهار نفر بوده است که در هیچ‌کدام از آنها میزان تاییدشدگان تأثیری در میزان مشارکت مردمی نداشته است.

آمار تایید صلاحیت شدگان

از جمله کسانی بود که در این دوره از انتخابات انصراف داد.

چهارمین دوره: ۳ نفر

شورای نگهبان، سید علی خامنه‌ای، حبیب‌ا... عسگراولادی

و سید محمود کاشانی را به عنوان نامزدهای تایید صلاحیت شده اعلام کرد.

پنجمین دوره: ۲ نفر

بعد از بحث و بررسی نامزدهای انتخاباتی شورای نگهبان نام اکبر هاشمی رفسنجانی و عباس شیبانی را به عنوان نامزدهای تایید صلاحیت شده اعلام کرد.

ششمین دوره: ۴ نفر

بعد از بحث و بررسی پیرامون صلاحیت نامزدهای ریاست جمهوری اسلامی، نام اکبر هاشمی رفسنجانی، احمد توکلی، عیدا... جاسبی و رجبعلی طاهری منتشر شد.

شناخته شده هستند. به توجه این عدد اعلام شده به نظر می‌رسد که شورای نگهبان در مقایسه با ادوار گذشته مسیر دشوارتری برای تایید صلاحیت نامزدهای انتخاباتی پیش روی خود دارد. در یک نگاه کلی شاید جنبه امیدوارانه قضیه این است که تعدد نامزدها حاکی از وجود افراد مختلف با ذائقه‌ها و سلائیق گوناگون است که در صورت تایید صلاحیت به‌صورت بالقوه شایثت ریاست جمهوری را دارند. شاید بتوان تصور کرد حضور پرتعداد نامزدها می‌تواند زمینه را برای عرصه‌گردانی همه جریان‌های سیاسی جهت ارائه طرح‌ها و برنامه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حداقل در ایام انتخابات فراهم کند. در چنین فضایی می‌توان انتظار داشت که افراد جامعه با هر ذوق و سلیقه‌ای که دارند می‌توانند در این شرایط رقابتی حرف را بشنوند و درباره انتخاب نامزد موردنظر تأمل کنند. شاید از منظر حضور تعداد بیشتری از نامزدها باعث بالا رفتن نرخ مشارکت عمومی شود. اما در عین حال تصور حضور ۴۰ یا ده نامزد در انتخابات پیش‌رو هم تا حدودی دشوار می‌نماید. واقعیت آن است که به هر صورت شورای نگهبان در بررسی صلاحیت‌ها

نگهبان متصور نیست که در روند بررسی صلاحیت‌ها مساله فضای اجتماعی و نوع مشارکت مردم را در نظر بگیرد. این فعال رسانه‌ای با بیان این‌که این نهاد باید براساس شاخص‌های قانونی نامزدها مطابق با معیارهای اعلام شده موردسنجش قرار دهد و وقتی عیارسنجی حقوقی انجام شد شورا در خصوص احراز صلاحیت‌ها، عدم احراز صلاحیت‌ها و همچنین رد صلاحیت نامزدها اعلام نظر خواهد کرد. وی با اشاره به تعدد نامزدهای این دوره از انتخابات و نحوه بررسی صلاحیت‌ها خاطرنشان کرد: شورای نگهبان در حوزه بررسی صلاحیت‌ها کف و سقف را در نظر می‌گیرد. کف صلاحیت‌ها همان چیزی است که براساس مصوبه جدید شورا در خصوص سن، مدرک تحصیلی و سوابق کاری موردبررسی قرار می‌گیرد و طبعاً در این بخش طبیعی است که با نامزدهای متکثری روبه‌رو خواهیم بود که از کف صلاحیت‌ها برخوردارند

تعداد نامزدهای انتخاباتی نداریم در عین حال افزود: براساس رویه‌ای که تاکنون از سوی این شورا وجود دارد احساس می‌کنم اگرهاکدر درست این است که شورای نگهبان در نهایت از بین داوطلبانی که شرایط اولیه را داشتند افرادی با سوابق بهتر را انتخاب کند. به این معنی که مثلا اگر دو کاندیدا به لحاظ رچل سیاسی و مذهبی بودن در یک سطح قرار دارند

فردی را که سابقه بهتری در مدیر و مدبر بودن دارد انتخاب کند.

وی با بیان این‌که در هر صورت کار شورای نگهبان در این دوره سخت است گفت: مقایسه بین مدیر و مدبر بودن بین ۴۰ نفر کار آسانی نیست. اما به دلیل این‌که این شورا محدودیتی به لحاظ تعداد نامزدهای تایید صلاحیت شده ندارد می‌تواند به صورت نسبی و در مقام مقایسه ویژگی‌های نامزدها را مورد بررسی قرار داده و هر فردی که دارای توانایی‌های بیشتر و برجسته‌تر است را انتخاب کند. این استاد دانشگاه در ادامه با بیان این‌که قطعا تایید صلاحیت ۴۰ نفر مشکلاتی را در مسیر انتخابات به‌وجود خواهد آورد گفت: در این صورت کاندیداها در زمینه رقابت‌ها، تبلیغات انتخاباتی و همچنین مناظره‌ها با مشکل روبه‌رو خواهند بود. به گفته وی تعداد زیاد کاندیداها همچنین موجب

وی با بیان این‌که امروز مردم از کاندیداهای خواهند تا برنامه خودشان را تشریح کنند و بگویند برای خشکسالی، تحریم و کرونا چه برنامه‌ای دارند، گفت: همه ما امیدواریم دولت آینده قدرتمند و قوی باشد و بتواند کشور را از مشکلات سخت و پیچیده به نقطه رهایی برساند. / پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری

بازدیک شدن به زمان اعلام نتیجه بررسی صلاحیت‌ها، حدس و گمان‌های پیرامون تعداد افراد تایید شده و تأثیر آن بر انتخابات قوت گرفته است

فرصت‌ها و چالش‌های تعدد نامزدها

چنانچه که تاکنون اعلام کرده‌باید براساس ضوابط قانونی عمل کند و باز هم به استناد اظهارات سخنگویان رسمی این نهاد قانونی در این بررسی‌ها مصلحت‌سنجی‌ها محلی از اعراب ندارد. مصوبه جدید شورای نگهبان در خصوص شفاف‌سازی معیارهای رچل سیاسی و مذهبی و هم‌چنین ویژگی‌هایی مثل مدیر و مدبر بودن هم البته می‌تواند مسیر این نهاد قانونی را برای بررسی صلاحیت نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری تسهیل کند. با این وصف، این گمانه قوی هم وجود دارد که با وجود این اصلاحیه باز هم تعداد نامزدهای انتخاباتی بیش از دوره‌های دیگر شود. از این‌رو می‌توان حدس زد که این دوره از انتخابات با تعداد نامزدهای بیشتری روبه‌رو هستیم و مردم باید در چنین فضایی به نامزد مورد نظر خود رای دهند. مثل هر انتخاباتی مرسوم است که برخی از کارشناسان این پیش‌بینی را داشته باشند که انتخابات ممکن است به دور دوم کشیده شود. در این دوره هم با توجه به این‌که با تعدد نامزدهای بیشتری روبه‌رو هستیم موضوع دور دوم کشیده شدن انتخابات به‌عنوان یک گزینه محتمل محل تأمل باشد.

اما با این وصف، این اصلاحیه موارد دیگری مثل مدیر و مدبر بودن را نیز در بردارد. از این‌رو، گرچه ممکن است نامزدهای متعددی به لحاظ سن، مدرک تحصیلی و سوابق کاری از حداقل‌های مندرج در مصوبه جدید شورای نگهبان برخوردار باشند اما در حوزه مدیر و مدبر بودن، شورای نگهبان می‌تواند با بررسی سوابق کاری نامزدها نسبت به احراز صلاحیت‌ها دقیق‌تر عمل کند. از این جهت تعداد نامزدهای تایید صلاحیت شده از سوی شورای نگهبان کمتر از ۱۰ نفر خواهد بود. وی درباره محتمل بودن دور دومی شدن انتخابات تصریح کرد: بر اساس قرائن میزان مشارکت به‌گونه‌ای است که انتخابات در دور اول پایان خواهد یافت گرچه با توجه به برخی شواهد پیش‌بینی این است که مشارکت بالایی نخواهیم داشت و نهایت مشارکت بین ۵۰ یا ۵۲درصد خواهد بود.

شکسته شدن آرامی شود. در این صورت ممکن است ائتلاف‌هایی شکل گرفته یا انصراف‌هایی پیش آید و برخی به نفع دیگری انصراف دهد که همین موضوع نیز موجب کاهش تعداد کاندیداها خواهد شد. مهاجری گفت: هر چند در قانون چیزی در این خصوص ذکر نشده اما رویه‌ای رایج وجود دارد که تعداد کمتری واجد شرایط لازم برای اداره کشور باشند. در نظام‌های حقوقی دیگر هم به نوعی تعداد نامزدها کم است و عملا چند نفر محدود در کارزار انتخاباتی حضور دارند.

این پژوهشگر حقوق با بیان این‌که شورای نگهبان در تایید و رد صلاحیت‌ها به طیف‌بندی‌های سیاسی توجهی ندارد گفت: طبق روالی که وجود دارد اصولا تلاش می‌کند در تایید صلاحیت‌ها به نوعی توازن سیاسی وجود داشته باشد هر چند برخی جناح‌ها معمولا در هر دوره‌ای نسبت به عدم تایید صلاحیت کاندیدای مورد نظرشان اعتراض دارند. وی گفت: در مجموع باید به این موضوع اشاره کنم که براساس خروجی شورای نگهبان طی سال‌های اخیر معمولا حدود ۷ نفر از بین دو جناح سیاسی موجود تایید صلاحیت می‌شوند و در نهایت رقابت بین دو تاسه نفر جدی خواهد بود.

سلیمانی با بیان این‌که مشارکت مردم تابع عوامل مختلفی است که یکی از مهم‌ترین عوامل عملکرد سیاسی و اقتصادی مسؤولان است، بیان کرد: این عوامل در نرخ مشارکت تفاوت ایجاد می‌کند. این حقوق‌دان گفت: در مجموع تاکید می‌کنم در شرایط فعلی باید آنچه برای شورای نگهبان از اهمیت بیشتری برخوردار باشد، میزان توانمندی کاندیدها در اداره کشور باشد. وظیفه شورای نگهبان این است که بر طبق شرایط مندرج در قانون و به دور از نگاه‌های سیاسی داوطلبان را مورد بررسی قرار داده و هر کدام از آنها که دارای ویژگی‌های برجسته‌تری بوده و توان به دوش کشیدن بار کشور را در شرایط فعلی داشته باشند فارغ از تعداد آنها تایید کند. آنچه مهم است تایید افرادی است که توان اجرایی و کارنامه موفقی داشته باشند. سلیمانی در ادامه با بیان این‌که از حالا نمی‌توان در مورد احتمال به دور دوم کشیده شدن انتخابات سخن گفت. در عین حال بیان کرد: لزوما دو مرحله‌ای شدن انتخابات بد نیست و فرآیند این موضوع در قانون پیش‌بینی شده است.

دهمین دوره: ۴ نفر	محمود احمدی نژاد، محسن رضایی، مهدی کروبی و میرحسین موسوی را به عنوان نامزدهای مورد تایید این شورا اعلام کرد.
--------------------------	--

یازدهمین دوره: ۸ نفر	تایید شدگان از سوی شورای نگهبان، سعید جلیلی، محمدباقر قالیباف، علی اکبر ولایتی، محسن رضایی، حسن روحانی و سید محمدغرضی و محمدرضا عارف، غلامعلی حداد عادل بودند. از این جمع، حداد عادل و محمدرضا عارف انصراف دادند.
-----------------------------	---

یازدهمین دوره: ۶ نفر	حسن روحانی، سید ابراهیم رئیسی، سیدمصطفی میرسلیم، سید مصطی هاشمی طبا، محمدباقر قالیباف و اسحاق جهانگیری نامزد تایید صلاحیت شده بودند. دو فرد آخر بعد انصراف دادند.
-----------------------------	---